

UPPSALA UNIVERSITET
Institutionen för lärarutbildning
Pedagogik C
Utbildning och kultur

ELEVSTRATEGIER VID VAL TILL GYMNASIESKOLAN

av

Sonja Nilsson och Carina Östlin

Denna text ventileras onsd 11 juni kl 17.15-19.00
i sal 1112, ILU, Seminarieg. 1, Uppsala.

Innehåll

1.	SAMMANFATTNING
2.	SUMMARY
3.	INLEDNING
4.	PROBLEMFORMULERING
5.	SYFTE
6.	AVGRÄNSNING
7.	TEORI
7.1	Pierre Bourdieu
7.1.1	Habitus
7.1.2	Kapital
7.1.3	Fält
8	METOD
8.1	Intervjuer
8.1.1	Bortfall
8.1.2	Mätfel
8.1.3	Undersökningens kvalitet
9.	RAPPORT
9.1	Redovisning av intervjuer
10	ANALYS OCH SLUTSATS

KÄLLFÖRTECKNING

BILAGA 1. INTERVJUGUIDE

1. SAMMANFATTNING

Pierre Bourdieu säger att ett och samma beteende, som att välja samma gymnasieprogram, kan fylla olika funktioner och ha olika mening för olika människor. Varför väljer en elev samhällsprogrammens ekonomiska gren och varför väljer en annan elev estetprogrammet? Beror det på att eleven är väldigt intresserad av ekonomi eller teater eller beror det på att mamma är ekonomichef eller pappa konstnär? Är det förväntningarna på eleven att välja det ena eller andra programmet som styr valet?

Vi har undersökt vilka elevstrategier som ligger bakom elevernas val till gymnasiet utifrån Bourdieus teori om medvetna och omedvetna val. Undersökningen är gjord på två olika gymnasieprogram, estetprogrammet och samhällsprogrammens ekonomiska gren för att se om det finns några skillnader vid valet. Vi har genom intervjuer kommit fram till att esteterna uppfattar sitt val som opåverkat och självständigt. Ekonomeleverna har gjort sina val mer under påverkan av föräldrar och kamrater.

2. SUMMARY

Pierre Bourdieu says that the behavior, like choosing the same education, can mean different things to different people. Why does one pupil choose the economic program and another chooses the aesthetic program? Does it depend on the fact that they are very interested in economy or theatre or does it depend on their mother being a financial manager or their father a painter? We have investigated what strategies there are behind the pupils choice to the upper secondary school. We have through interviews found out that the aesthete pupils don't find their choice affected by anyone. The economy pupils have made their choices affected by parents and friends.

3. INLEDNING

Ett och samma beteende kan enligt Pierre Bourdieu ha olika mening och fylla olika funktioner för olika individer. Hur viktig är vår bakgrund och uppväxtmiljö för hur det går för oss senare i livet. Gör vi våra val till olika utbildningar utifrån oss själva, våra intressen och vår egen kompetens eller är det andra medvetna eller omedvetna faktorer som styr? Donald Broady citerar Bourdieu i "Kapitalbegreppet som utbildningssociologiskt verktyg" med följande ord "För det andra har Bourdieu i sina studier av samhälleliga maktförhållanden naturligt nog ägnat stor uppmärksamhet åt hur utbildningssystemet bidrar till att utvälja och forma eliterna—och till att eliminera dem som saknar de rätta dispositionerna." Är det så vi gör i gymnasieskolan idag? Har elevens kulturella och sociala tillhörighet någon påverkan vid deras val till gymnasieskolan? Hur tänker eleverna? Känns det säkert och tryggt att göra samma val som föräldrarna och funderar de över sin bakgrund när de väljer utbildning? Vi undersöker i vår uppsats om valet till gymnasieskolan påverkas av det kapital vi har med oss. Vi lägger också in habitusbegreppet i vår undersökning för att se om, och hur elevens omedvetna handlingsmönster påverkar valet till de olika programmen på gymnasieskolan och hur lätt är det att förändra en människas habitus när habitus och social miljö inte stämmer?

4. PROBLEMFORMULERING

Vilka strategier påverkar ungdomars val av gymnasieprogram? Är det ett medvetet val med avsikt på framtida yrkesval? Påverkas valet medvetet eller omedvetet av föräldrarnas yrken och utbildning? Finns det andra orsaker till programval?

5. SYFTE

Syftet är att undersöka vilka elevstrategier som ligger bakom ungdomars val av gymnasieprogram utifrån Pierre Bourdieus teorier om medvetna och omedvetna val av utbildning.

6. AVGRÄNSNING

Undersökningen görs på två skolor i Gävleborgs län och vi är medvetna om att generalisering gällande hela landet inte blir rättvisande, då det kan föreligga geografiska och sociala skillnader mellan storstadsmiljö och småstadsmiljö. Vi är också medvetna om att skillnader mellan olika skolor i samma område föreligger.

Undersökningen görs i årskurs tre och eleverna kan ha glömt eller omkonstruerat sina tankar från tidpunkten när de gjorde sina val i årskurs nio och även hur de upplevde sin första tid på gymnasieskolan.

Bourdieu har gjort sina undersökningar i Frankrike. Den sociala strukturen i Sverige skiljer sig från Frankrike så undersökningens resultat kan inte helt jämföras med det Bourdieu kom fram till.

7. TEORI

Vi använder oss i vår uppsats av Pierre Bourdieus begrepp kapital, habitus och fält. Bourdieu använde dem för sin forskning inom utbildningssociologin. Vi använder även andra tryckta källor och redan framtagna statistik. En undersökning som gjorts finns i Broadys och Börjessons "Studies in Educational Policy and Educational Philosophy E-tidskrift 2002:1". Enligt den rapporten från gymnasieskolor i Stockholm i slutet av 1990-talet så väljs samhällsvetenskapliga programmens ekonomiska gren av barn till föräldrar med mer ekonomiskt än kulturellt kapital. Barn till den kulturella eliten till och med skyr denna utbildning. Emile Durkheim skriver i "Education and sociology att det kan vara svårt att i utbildning utveckla individens alla egenskaper till fullo, just på grund av att vi har olika förutsättningar. Vi begränsas av vår sociala tillhörighet.

7.1 Pierre Bourdieu

Bourdieu, som räknas som en av de senaste decenniernas mest betydelsefulla sociologer, föddes den 1 augusti 1930 i en liten by i södra Frankrike. Bourdieu verkade mest inom vetenskapsociologin och han ville utforska vetenskapens sociala betingelser. Hans arbetsfält var brett och han arbetade tvärvetenskapligt inom antropologi, sociologi, filosofi, konst, litteraturvetenskap, genusforskning och ekonomi. Bourdieu arbetade som tidningsredaktör, han skrev böcker och 1964 blev han ledare för l'École des Hautes Études en sciences sociales. 1982 tilldelades han en stol vid Collège de France i Paris. Det är den främsta utmärkelsen i den franska akademiska och intellektuella världen. Bourdieu var politiskt engagerad på de svagas sida. Han dog den 23 januari 2002. Han kom från landsbygdens bondekultur och vandrade till den intellektuella toppen i Paris. Bourdieu införde begreppen habitus, kapital och fält, vilka har kommit att betyda mycket i den fortsatta forskningen inom detta område.

7.1.1 Habitus

Habitus är enligt Bourdieu citerat från Broadys "Kapitalbegreppet som utbildningssociologiskt verktyg", "resultatet av sociala erfarenheter, kollektiva minnen, sätt att röra sig och tänka som ristas in i människans kroppar och sinnen." Detta omedvetna handlingsmönster får vi med oss från den miljö vi lever i. Enligt Bourdieu så är habitus möjligt att förändra under resans gång. Bourdieu skriver att "människors habitus som formats av det liv de dittills levt, styr deras föreställningar och praktiker och bidrar därmed till att den sociala världen återskapas eller ibland –nämligen i händelse av bristande överensstämmelse mellan människors habitus och den sociala världen –förändras."

7.1.2 Kapital

Kapital är enligt Bourdieu tillgångar som i den sociala världen tillerkänns värde. Från "Kapitalbegreppet som utbildningssociologiska verktyg" är följande hämtat, "var och en av oss är begåvad med en habitus, men det är marknaden som avgör vilka ingredienser i och effekter av denna habitus som kan fungera som kapital." Vad händer om det uppstår konflikt mellan vårt kapital och den miljö vi befinner oss i? Vad händer om vi väljer att träda in på ett fält där vi saknar det kapital som uppskattas där?

Bourdieu delar in kapitalet i socialt, ekonomiskt, kulturellt och utbildnings- och vetenskapligt kapital. Socialt kapital erhålls genom släktskap och vänner. Ekonomiska kapital får den som har stora materiella tillgångar, kulturellt kapital har den som är förtrogen med fin kultur, författare och konstnärer. Utbildnings- och vetenskapligt kapital erhålls genom akademisk examen och ryktbarhet. Bourdieu har en teori om att elevers betyg beror på om de har liknande kapital som läraren.

7.1.3 Fält

Ett fält är enligt Bourdieu ett system av relationer mellan olika positioner. Hur väl mottagen man blir i fältet beror mycket på personens kapital och habitus. Söker vi oss till fält där vårt kapital och habitus passar eller besitter vi modet att söka upp fält där vi egentligen inte passar in? Olika fält drar olika människor med liknande kapitalinnehav till varandra. Drar de olika gymnasieprogrammen till sig olika typer av elever och formas sedan dessa till en enhet där alla liknar varandra?

Emile Durkheim skriver i "Education and Sociology" att "undersökningar och samhället utgår från den kollektiva enheten och betonar nödvändigheten av en stark sådan, till vilka den enskilde är knuten. Moraliska normer är uttryck för ett kollektivt medvetande, höjt över och skilt från de enskilda individerna. Betyder det, att om Durkheim har rätt, eleverna dras till ett fält som de anser sig passa in i och sedan formas individerna i fältet så att den kollektiva enheten blir starkare och starkare? De elever som från början inte riktigt passar in formas av fältet.

8 METOD

Undersökningen har genomförts på Bromangymnasiet i Hudiksvall och Gymnasieskolan i Ljusdal. Vi använder oss främst av Pierre Bourdieus teorier om kapitalbegreppet som utbildningssociologiskt verktyg. Vi har även utgått från annan litteratur enligt källförteckning.

8.1 Intervjuer

Vi har valt att genomföra djupintervjuer med sju elever på Estetiska programmet i Hudiksvall och sju elever på Samhällsvetenskapliga programmet, ekonomisk inriktning i Ljusdal.

Urvalet av respondenter har skett med sju elever ur respektive klass vilket i det närmaste innebär en totalundersökning eftersom vi intervjuade samtliga närvarande som kunde delta i respektive klass.

Intervjuerna är formellt ostrukturerade, det vill säga vi utgår från en intervjuguide. Eftersom undersökningen handlar om strategier som kan vara såväl medvetna som omedvetna så lämnas stort utrymme för öppna svar.

8.1.1 Bortfall

Ett internt bortfall kan förekomma vilket innebär att personen accepterar att bli intervjuad men sedan inte besvarar samtliga frågor eller besvarar vissa frågor så att svaren ej kan användas. Vi har bedömt att detta bortfall inte i någon större omfattning förekommer vid våra intervjuer.

8.1.2 Mätfel

Vi är medvetna om förekomsten av olika mätfel och försöker vid våra intervjuer undvika dessa.

Intervjuareffekten:

Intervjuaren kan påverka resultatet medvetet eller omedvetet på många olika sätt. Risk finns för att intervjuaren "smittar" respondenten med sina egna åsikter. En bra kontakt mellan intervjuare och respondent är önskvärt för ett bra resultat.

Instrumenteffekten:

Vid personliga intervjuer finns risk för prestigesvar. Beroende på frågornas formulering kan respondenten känna sig tvingad att svara på ett visst sätt.

Respondenteffekten:

Den intervjuade kan påverka resultatet genom att svara felaktigt, man har glömt, man vet ej eller man kanske inte vill svara.

8.1.3 Undersökningens kvalitet

Validitet:

Intervjuer ger i regel god validitet eftersom man här kan förklara otydligheter, fråga vid oklara svar etc. Detta gör att man i större utsträckning kan försäkra sig om att respondenten svarar på vad man verkligen frågar om.

Reliabilitet:

För att höja reliabiliteten vid intervjuer skall utfrågaren vara neutral och inte styra för hårt. Genom att intervjua flera personer om samma sak så kan man höja reliabiliteten genom jämförelse av svaren.

9 RAPPORT

Vid våra intervjuer på både gymnasieskolan i Hudiksvall och i Ljusdal kunde vi glädja oss åt ett mycket positivt bemötande från både elever och lärare. Speciellt glädjande är det intryck eleverna gav oss av framtidstro och förväntan inför framtiden.

9.1 Redovisning av intervjuer

Vi redovisar intervjuerna utifrån intervjuguidens tre huvudrubriker, bakgrund, nuläge och framtid. För att få en helhetsbild redovisas varje elevintervju i sin helhet under respektive skola.

Bromangymnasiet, Hudiksvall, Estetiskt program

Person 1, pojke

Bakgrund

Ingen i släkten har anknytning till estetisk verksamhet, arbetarbakgrund. Pappan arbetar som billackerare och mamman är sjuksköterska.

Estetlinjen, drama var hans förstahandsval. Anledningen till valet är att han tycker om att underhålla och berätta om sig själv och tycker om att uttrycka sig konstnärligt. Före valet till gymnasiet hade han ej ägnat sig åt teater men han tyckte nu att det var viktigt att göra något av sitt liv och då var estetlinjens dramavariant den enda tänkbara. Valet kom inifrån, det var hans eget val. Det var befriande att bryta med det gamla och börja på något nytt.

Hans föräldrar var positiva till hans val.

Två av hans kamrater från grundskolan valde också estetisk linje men med musikinriktning.

Nuläge

Undervisningen är bra, han har haft tre suveräna år. Drama är det viktigaste ämnet men svenska, historia och kulturhistoria anser han vara både roliga och viktiga ämnen, matte däremot tycker han är svårt. Lärarna är bra.

Betyg är egentligen inte så viktiga, han inser dock att det är viktigt att försöka få bra betyg, han kan läsa och klarar av att få bra betyg, han har lätt för sig så det är bara färdigt att inte skaffa bra betyg, MVG är snyggt. Han anser att betygen är rättvisa.

Han är mycket nöjd med sitt val och förväntningarna han hade när han började gymnasieutbildningen har infriats helt och hållet.

Framtid

Han jobbar för att komma in på Teaterlinjen, helst i Stockholm. Forsa Folkhögskolas teaterlinje är dock ett alternativ som han kan tänka sig. Ett annat yrke han kan tänka sig om han inte kommer in på teaterlinjen är att arbeta inom äldreomsorgen därför att där skulle han känna att han gjorde nytta. Han planerar att arbeta ett år först för att stärka självkänslan, skapa distans och se om han klarar ett vanligt jobb. Dessutom behöver han pengar.

Person 2, pojke

Bakgrund

Konstnärliga talanger finns hos flera i släkten. Pappa arbetar som elektriker, mamma är undersköterska.

Valet till estetprogrammets bildvariant var klart från början. Han har alltid ritat mycket som liten, dock var samhällsprogrammet hans förstahandsval. Andrahandsvalet var ellinjen för han ville gå i sin fars fotspår och bli elektriker. Valet i tredje hand var bildlinjen som han kom in på genom IV-programmets integrering. Föräldrarna uppmuntrade valet.

Kompisarna från högstadiet valde estetisk linje, bild men inte hans egna klasskamrater. De gjorde samtliga valet samhällsprogrammet och elprogrammet, liksom han själv. På fritiden simmar och styrketränar han.

Nutid

Undervisningen är helt ok. Det roligaste ämnet är bild, men även historia är roligt. Betygen är viktiga och rättvisa. Han har mest G, tycker att sifferbetyg skulle vara bättre. Bildbetyget anser han vara det viktigaste eftersom det är inom det område han vill fortsätta. Visserligen är arbetsproven viktigare än betygen när man söker vidare. När han började hade han inga större förväntningar på utbildningen men det blev bättre än han hade tänkt sig. Han tror att det hade blivit sämre om han hade gått samhälls- eller elprogrammet.

Framtiden

Han drömmer om att bli bildlärare, kanske en kombination konst- och historielärare på Bromangymnasiet. Släkten uppmuntrar hans yrkesval. Han kan också tänka sig att vara högstadielärare men då i So-ämnena religion, samhälle och historia. Drömmen om att bli bildlärare väcktes i årskurs två på gymnasiet genom en kamrat. Han ska försöka läsa upp sina IG-betyg på Forsa Folkhögskola. Vill gärna söka in på högskolans bildlärarytbildning till hösten 2004. Konstfack i Umeå är också ett alternativ. Den närmaste framtiden ska han sommarjobba inom kyrkan eftersom han behöver pengar.

Person 3, pojke

Bakgrund

Ingen i släkten ägnar sig åt teater och drama. Pappa är hälsovårdsinspektör och mamma är bartender. Mamma tycker inte om teoretiska ämnen. Ingen påverkade honom att välja teater utan det var kärleken till teatern som avgjorde valet.

Han började tycka om teater i årskurs sju. Första valet till gymnasiet var dock NV-programmet och andra var samhällsprogrammet. Efter ett tag på NV-programmet insåg han att valet inte var bra och eftersom det fanns en ledig plats på estetprogrammets teatergren och det passade honom bra eftersom han inte tycker om teoretiska ämnen. Musikvarianten hade också varit ok men inte bild.

Kompisarna i årskurs nio valde yrkesprogram men även naturprogrammet. Ingen valde estetprogrammet av hans nära kompisar. Han valde då också naturprogrammet men tänkte att det gick att ångra sig och byta. Hastigheten på undervisningen var väldigt hög, matematikundervisningen under en månad motsvarade ett helt år på estetprogrammet. Han umgicks inte med sina klasskamrater på naturprogrammet.

På fritiden är han med kompisar, spelar fotboll och repeterar med rockband.

Nuläge

Roligaste ämnet i skolan är teater. Svenska, historia och kulturhistoria är väldigt intressanta ämnen. Lärarna är bra. Han har utvecklats inom teaterämnet enormt mycket. I början var det ett helvete. Ingen i klassen litade på någon annan. Sedan blev det mycket bättre och nu trivs han.

Betygen är viktiga, han är dock för lat men ska försöka ordna betygen i de teoretiska ämnena inför skolväxlingen. Teaterämnet är det inga problem med, han kan lära in hur lång text som helst men däremot är det jättesvårt att lära in glosor. Han har låg närvaro i de teoretiska ämnena men har aldrig missat en teaterlektion. Betygen är rättvisa.

Förväntningarna på utbildningen har nu infriats men i början var det besvärligt, men nu känns det rätt. Han är helt nöjd med valet. Det hade dock varit bättre om skolan legat i Stockholm, då är man där saker händer och det finns möjlighet att få småroller ibland.

Framtiden

Han vill gå kurser men är inte redo att gå högskola än. Så småningom vill han gå på teaterskolan, t ex Kalle Flygare. Under den närmaste framtiden ska han studera franska språket i Frankrike under tre månader och sedan väntar militärtjänsten.

Han kan tänka sig ett yrke som sångare eller skådespelare. Han vill inte ha något pappersjobb och han vill inte arbeta i Sverige. Reseledare eller flygvärd är två tänkbara arbeten under en viss tid.

Person 4, flicka

Bakgrund

Mamma arbetar som keramiker och pappa är mekaniker och storasyster gick estetiska programmet, musiklinjen.

Hon valde estetiska programmet, bildvarianten för hon har alltid tyckt om bild och form.

Föräldrarna uppmuntrade valet. Det var hennes förstahandsval, andrahandsvalet var media.

Valet var helt hennes eget.

Högstadiiekamraterna valde natur- och omvårdnadsprogrammet, ingen valde estetiskt program.

På fritiden tecknar hon nattetid.

Nuläge

Bild och foto är de roligaste ämnena, sedan kommer textil. Engelska och samhälle är också ganska roligt, religion är intressant. Bildämnet är viktigast inför framtiden.

Betygen anser hon vara både viktiga och rättvisa.

Hon är mycket nöjd med utbildningen, estetämnen har varit intressanta. Däremot var det mer historia, svenska och matte än vad hon förväntade sig. Hon trivs mycket bra i sin klass.

Framtid

Hon drömmer om att bli industridesigner. Helst på ett stort företag så att hon kan välja område, tekniskt, rita bilar, köksredskap. Om det inte är möjligt så vill hon gå konstfackskolan eller utbilda sig inom trähantverk. Närmaste framtiden ska hon arbeta.

Person 5, pojke

Bakgrund

Han går bildvarianten. På moderns sida finns ett visst bildintresse. Mamma arbetar inom äldreomsorgen och pappa är hamnarbetare. Han har tre syskon varav två går på handelsprogrammet och en på omvårdnadsprogrammet.

Valet till bildestet var hans eget förstahandsval. Han hade helst velat söka till billackeringsutbildningen i Mora, motivlackering på bilar, men hans mamma stoppade detta eftersom hon ansåg honom för ung att bo själv. Andrahandsvalet var media och tredjehandsvalet var fordonsprogrammet. Föräldrarna tyckte att bildestet var ett bra val.

Han har alltid varit duktig att måla och ville göra något som han är bra på.

Kamraterna på högstadiet valde BF-programmet och fordonsprogrammet.

På fritiden håller han på med bågskytte, lyssnar på musik och målar tatueringar. Han har också ett hårdrocksband.

Nuläge

Han har lärt sig mycket. Det är bra sammanhållning i klassen och han har blivit öppnare och får lättare kompisar än förut. Han har fått insikt i vad han är bra på. Färglära har varit ett ämne som gett honom mycket. Han tycker om religion, kulturhistoria, historia och moral och etik. Han har ofta djupa diskussioner med sina kompisar. Han tror att han kommer att ha mest nytta av religion och moral och etik i framtiden.

Betygen är viktiga och han anser att de är rättvisa.

I början var utbildningen roligare än vad han hade trott. Sedan tänkte han hoppa av gymnasiet i årskurs två för då blev allting skit, det fanns inga jobb och det kändes deprimerande. Nu känns det bra igen. I stort sett har utbildningen varit bättre än han hade väntat sig.

Framtiden

Han vill inte läsa vidare på högskolan för han vill inte ta studielån. Det finns en tvåårig kurs, socialpedagogisk utbildning, som han är intresserad av. Då får han hjälpa ungdomar med problem. Han har läst psykologi och moral och etik hemma och hjälper ofta kamraterna med deras problem. Han kan tänka sig att bli bildlärare i andra hand. En annan dröm är att öppna eget och tatuera folk.

Person 6, pojke

Bakgrund

Pappas släkt är intresserad av bildkonst. Pappan är målare till yrket men har också haft ådringskurser. Farfar målar tavlor. Mamma är sjuksköterska.

Bildestet var hans första val, foto och film det andra och mediaprogrammet var tredjehandsvalet. Han har ritat hela sitt liv flera timmar om dagen. Han valde inte estet bild för att det är anses enkelt utan för att han verkligen ville. Föräldrarna tyckte att det var ett bra val men beslutet var helt och hållet hans eget.

Kamraterna på högstadiet valde media och foto och dåvarande flickvännen valde NV-programmet.

På fritiden lyssnar han mycket på musik, läser om musikgrupper och jobbar med datorn.

Nuläge

Undervisningen är bra. Det är bra att lära sig att måla. Bildämnena är roligast men historia och svenska är också kul.

Betygen är inte rättvisa. Han tycker att det skulle räcka med två betygsskalor, IG och G. Vilket betyg man får beror mycket på läraren. Personstörningar mellan lärare och elev kan ge fel betyg. Han tycker inte att betygen är så viktiga.

Utbildningen har varit roligare än han hade tänkt sig. Han har fått nya kompisar och sammanhållningen i klassen är ganska bra. Han tycker att estetprogrammet får sämre lärare i t ex matte än vad NV-programmet får. Han tyckte det borde vara tvärt om eftersom esteterna i regel har svårare för matte.

Framtid

Önskedrömmen är att blir industridesigner. Det går nog inte för det är så höga intagningspoäng. Han kan också tänka sig att jobba med en webb-byrå. Det vore kul att fortsätta inom bildområdet också men han är för slö än så länge. Han ska nu glömma

skolan ett tag och jobba. Han vill kanske läsa vidare senare för han skulle gärna vilja använda den kunskap han har fått under gymnasietiden.

Person 7, pojke

Bakgrund

Farfar och farmor var konstnärer och hade utställningar. Pappa är lärare på Mitthögskolan inom mediaområdet. Mamma målar akvareller och arbetade förut som fritidspedagog.

Bildestet var hans första val, foto film var andra val och media tredje valet. Föräldrarna sa inte så mycket om hans val. Hans bror däremot fick inte välja media eftersom föräldrarna ansåg att dessa elever fördummades.

Han valde bildestet därför att han alltid har varit intresserad av bild.

Kamraterna på högstadiet valde bild, musik och foto film. Några valde också teknikprogrammet och BF-programmet.

Nuläge

Roligaste ämnet i skolan är bild. Svenska, historia och konsthistoria är också ganska intressant.

Betygen är viktiga och rättvisa. Han tycker däremot att betygssystemet är diffust.

Han är ganska nöjd med utbildningen. Kanske hade det varit bättre att gå el därför att det är kul att löda. Då hade jag kanske haft ett jobb efter skolan. Bildutbildningen tror han är trivsammare än elutbildningen därför att personerna där är konservativa.

Framtid

I framtiden vill han ha ett fysiskt arbete, kanske köra truck eller arbeta som brevbärare, så han slipper tänka. Han kan tänka sig att jobba på en reklambyrå i framtiden. Att göra collage är också roligt, helst på datorn. Han ska nu söka ett vanligt jobb.

Kort sammanfattning av intervjuerna

Fem av de sju intervjuade eleverna drömmer om ett yrke inom teater- och bildområdet. I fyra av de fem fallen var valen till estetprogrammet ett medvetet val utifrån intresse. Den femte hamnade där av en slump då han tyckte att NV-programmet inte passade honom.

Han tycker sedan att estetvalet var rätt val för honom.

När det gäller påverkan från kamrater så är tre säkra på att de inte påverkats av kamraternas val. Fyra av eleverna säger sig inte vara påverkade av kamraterna, men de har ändå gjort samma val som sina kamrater. Det kan därmed vara omedveten påverkan.

Fyra av deras mödrar har vårdyrken, en är fritidspedagog, en keramiker och en bartender.

Fem av eleverna har pappor som är arbetare, hälsovårdsinspektör och en är lärare på högskolan.

Föräldrarna till en av eleverna uppmuntrade till valet. Tre var positiva och tyckte det var ett bra val. De övriga tre har föräldrar som inte kommenterade valet.

Gymnasieskolan i Ljusdal, samhällsprogrammet, ekonomisk gren

Person 1, flicka

Bakgrund

Ingen i släkten arbetar med ekonomi. Mamma är lärare på lågstadiet och pappa är datachef. Samhällsprogrammets ekonomiska gren var förstahandsval, samhällsgrenen var andrahandsval och samhällsprogrammets it-variant var tredjehandsvalet.

Hon ville läsa matematik C och marknadsföring för att ha en bra grund för vidare studier. Åtta av hennes kamrater i nian valde samma program som hon. Valet gjordes lite på grund av kamraternas val, hon ville studera vidare med samma kamrater som hon gick med i nian. Äldre kamrater sade att ekonomlinjen är bra. Föräldrarna tyckte det var ett bra val, men de påverkade henne inte i någon riktning. Hon går även bandygymnasiet och får då 200 IVALs-poäng.

Idrott är främsta fritidsintresset.

Nuläge

Ljusdals gymnasieskola är en bra skola. Hon tycker att marknadsföring är särskilt roligt, det är roligt med reklam i tidningar, tv och radio. Hon tror däremot att de ekonomiska ämnena som till exempel redovisning är det hon kommer att ha mest nytta av i framtiden. Lärarna är jättebra och undervisningen är bra.

Betyg är viktigt och de är rättvisa. Det var dock bättre med sifferbetygen. Utbildningen blev som hon tänkte sig, hon upplever att hon har fått bra utbildning med jämn och bred kunskap.

Framtid

Hon har sökt vidarestudier inom multimedia. Hon vill gärna arbeta med reklam och marknadsföring. Annat arbete hon kan tänka sig är inom idrotten, till exempel som idrottslärare.

Person 2, flicka

Bakgrund

Ingen i släkten arbetar med ekonomi, förutom tre kusiner som är ekonomer. Pappa gick ekonomisk linje på gymnasiet. Han arbetar idag som idrottslärare på grundskolan. Mamma arbetar i affär.

Hon gjorde valet till ekonomisk linje för hon ville ha en framtid och kunna studera vidare efter gymnasieutbildningen. Hon besökte skolan och besökte olika program och tyckte att samhällets ekonomigren verkade roligast och nyttigast inför framtiden. Hon ville inte slösa bort tre år med att gå något som inte är bra. Hennes första val var dock estetiska programmets musiklinje på Bromangymnasiet i Hudiksvall. Hon fick inget svar däriifrån och då struntade hon i det. Hon kom också på att hon ville lära sig något och då kändes ekonomilinjens som ett bättre val än estetiprogrammet.

Samhällsprogrammets ekonomilinjens var hennes andraval och som tredje val hade hon estetilinjens teatergren. Föräldrarna stöttade henne mycket i beslutet, de påverkade henne dock inte.

Hennes vänner valde omvårdnadsprogrammet och estetiprogrammet. Ganska många flyttade också från Ljusdal. Hon var den enda som valde ekonomisk linje, så hon hade därför ingen med sig som hon kände när hon började gymnasiet.

Nuläge

Lärarna är tillmötesgående, det finns dock en del lärare som krånglar till saker. Hon tror att hon kommer att ha mest nytta av historia och religion i framtiden om hon ska läsa vidare. Marknadsföring och ekonomiämnen är roliga. Hon anser att hon har lärt sig väldigt mycket på marknadsföringsundervisningen. Affärsjuridik och vardagsekonomi är också både roligt och nyttigt att kunna.

Betyg är viktigt. Det är en press att skaffa bra betyg. Det känns som en tävling om betygen och det känns stressande när andra får bra betyg. Betygen upplever hon som rättvisa.

Det har inte gått riktigt så bra som hon hade hoppats när hon började. Hon känner det ändå som att valet till gymnasieskolan blev rätt och hon har lärt sig mycket även om betygen kunde vara bättre. Det beror mycket på att hon inte gjorde så mycket första gymnasieåret. Hon skaffade då eget boende eftersom familjen bor långt från skolan och det kräver en hel del att själv sköta både hushållet och studierna när ingen säger till.

Framtid

Hon planerar att söka högskola senare, men först ska hon göra högskoleprovet i höst. Får hon som hon vill ska hon börja arbeta på en skola som lärare redan nu för att känna på hur det är innan hon bestämmer sig för vidareutbildning. Tycker hon att det är roligt vill hon bli lärare i samhällskunskapsämnena, till exempel historia och religion, troligen på grundskolan. Hon vill bli lärare för hon tycker om barn och att lära ut. Det känns bra att se att någon har lärt sig något.

Person 3, pojke

Bakgrund

Hans pappa arbetar som konferensbokare och hans mamma ägde tidigare en butik. Föräldrarna påverkade och styrde hans val till gymnasiet. Det fanns egentligen inget val. Han var själv skoltrött och ville välja ett enklare program, som till exempel hotell och restaurang, men föräldrarna sade att han inte skulle kasta bort tre år av sitt liv. Det var mest hans mamma som sade att han skulle tänka på att läsa något som var bra för framtiden och vidarestudier. Hans pappa engagerade sig också, men inte så mycket som hans mamma. Trots att han blev styrd så tycker han nu i efterhand att det var ett bra val och han ångrar ingenting. Hans förstahandsval var samhällsprogrammet ekonomigren, andrahandsvalet var NV-programmet och tredjehandsvalet var fordonsprogrammet. Han flyttade till Hälsingland efter nian. Hans kamrater valde fordonsprogrammet och en del av dem hamnade på IV-programmet. Fritiden tillbringar han med kamraterna och med flickvännen.

Nuläge

Klassen han går i är ganska studiemotiverad och det bidrar till att han själv blivit inspirerad att läsa. Han tror att han har haft mest nytta av vardagsjuridiken inför framtiden, att till exempel veta hur det går till när man köper hus och mark osv. Matematik är också ett bra ämne att lära sig. Engelska är nog ändå roligast. Idrott är också roligt.

En del av lärarna skapar studiemotivation, andra får eleven omotiverad att studera.

Hans betyg kunde ha varit bättre och han funderar ibland om han slösat bort tre år. Det har dock varit andra saker än studierna som har lockat. Han anser inte att betygen är rättvisa. Lärarna ser inte vad eleven kan och den förmåga de har. Varje elev blir placerad på en nivå och det är svårt att flytta sig från den och uppåt på skalan. Det är svårt att komma upp ur svackor om man är placerad lågt på skalan. En elev som blir benämnd VG-elev ligger kvar

där och rasar inte så fort, lärarna förväntar sig att det är en duktig elev och går det inte alltid så bra så förklaras det med att det är nog någon tillfällig svacka. Gymnasietiden blev inte riktigt som han tänkte sig. Det var för låg nivå på skolan från början och han tog själv för lätt på skolarbetet. Det var ingen press och arbetet var fritt. Han vill att någon kontrollerar att man gör det man ska göra. Ingen sade till honom att skärpa sig.

Framtid

Han planerar att åka utomlands i sommar. Han ska sedan vila under hösten och göra högskoleprovet. Kommer han inte utomlands ska han åka till Göteborg och söka jobb på Volvo, där han arbetat tidigare sommar. Det är bra betalt. Han drömmer om en framtid som sjökapten och vill därför söka sjöbefälsutbildningen med sex månaders teori på Chalmers. Teoridelen följs sedan av tolv månaders praktik. Anledningen till att han vill arbeta ett tag som sjökapten är att hans pappa arbetade på sjön från 18 års ålder och han säger att det är roligt. Det är något romantiskt över arbeten på sjön. Han vill inte studera vidare inom ekonomiområdet. Han tycker det känns jobbigt för det verkar som om alla andra har en plan, han vill också ha en plan inför framtiden. Ibland funderar han på ett praktiskt yrke och ibland funderar han på handelshögskolan. Skulle han få välja ett yrke, vilket som helst, vill han bli pilot, men det vet han är omöjligt, för det är så höga krav att komma in där.

Person 4, flicka

Bakgrund

Mamma arbetar som ekonomichef och har styrt valet till gymnasiets ekonomilinje. Pappa är teletekniker. Samhällsprogrammet ekonomigren var hennes förstahandsval, NV-programmet var andrahandsvalet och mediaprogrammet var det tredje alternativet. Hennes val styrdes av att hon vill bli civilekonom. Hon säger också att om hon skulle ändra sitt yrkesval så känner hon att alla vägar är öppna i och med att hon valde ekonomilinjen. Hon känner att hon har möjlighet att jobba inom flera områden och kan tjäna mycket pengar. Det finns också rejäla svar inom ekonomin och det är inget flum, och det tycker hon är bra. Kamraterna från nian valde också samhällsprogrammet. Hon känner dock inte att hon påverkades av deras val. En del av dem valde också media och hotell- och restaurang. Fritiden tillbringar hon med sin häst och sin hund. Hon arbetar också på en pressbyråkiosk på helger och lov.

Nuläge

Undervisningen är bra och ekonomiämnena är roligast och speciellt intressant är internationell ekonomi. Historia, psykologi och filosofi är inte roligt. Mest nytta av i framtiden tror hon att hon kommer att ha av de ekonomiska ämnena, som till exempel bokföring.

Lärarna har en bra undervisning tycker hon.

Betygen är viktiga och i princip rättvisa, men kanske inte alltid.

Hon tycker att förväntningarna inför gymnasiet har infriats, det har varit mycket ekonomi.

Framtid

Hon vill gå på handelshögskolan och bli civilekonom. Kanske inom något som har med ledarskap att göra. Hon tycker om att ta kommandot i grupper och vill gärna ta ansvar och ordna saker. Hon kan också tänka sig att ha eget företag eller bli riksbankschef...

Person 5, pojke

Bakgrund

Det finns ekonomer i släkten. Mamma arbetar som enhetschef för utvecklingsstörda. Pappa är politiker. De påverkade honom att välja ekonomisk inriktning, de tyckte det var ett bra val inför framtiden. Han ville själv välja ekonomisk inriktning för han tror det är bra. Samhällsprogrammets ekonomigren var förstahandsval. Samhällsprogrammets it-variant var andrahandsval och ren samhällsvariant var tredjehandsval. De flesta av hans kamrater i nian valde samhälle-it. Ingen av hans kamrater valde ekonomisk inriktning, så han anser sig inte vara påverkad av kamraternas val. På fritiden håller han mest på med olika idrotter, som till exempel innebandy och allt annat som har med bollar att göra.

Nuläge

Han tror att han kommer att ha mest nytta av marknadsföring och organisation och ledarskap. Roligaste ämnena är historia och samhällskunskap. Betygen är viktiga för att man ska kunna komma vidare. Han anser också att de är rättvisa. Utbildningen har absolut varit som han förväntade sig. Han hade önskat sig lite mer praktik, lite mer studiebesök och i övrigt lite mer verklighetsförankring.

Framtid

Han ska börja med att jobba över sommaren, som vaktmästare eller inom vården. Sedan väntar militärtjänsten. Därefter vill han söka in på en fortsatt utbildning. Han funderar på juristyrket, för han vill hjälpa de svaga människorna. Han kan också tänka sig att bli polischef.

Person 6, pojke

Bakgrund

Mamma arbetar som kokerska på ett daghem. Pappa är vaktmästare. De påverkade inte hans val till samhällsprogrammet, däremot stöttade de hans val. Hans första val var NV-programmet, där han också kom in och började. Han gick på NV i ett år. Det visade sig vara för hårda studier där så han bytte till sitt andra val som var samhällsprogrammet. Han kommer inte ihåg vad han valde som tredje alternativ. Han tycker det är ett bra val inför framtiden. Han anser inte att någon har påverkat hans val till gymnasiet. En del av hans kamrater från nian valde samhällsprogrammet. På fritiden tycker han om att spela fotboll, men också andra sporter är roliga. Han tycker också om att se på film, lyssna på musik, vara med kamrater och flickvän.

Nuläge

Undervisningen är för det mesta bra och lärarna har bra lektioner. Idrott, bild- och kommunikation, rättskunskap och företagsekonomi är roligaste ämnena. Mest nytta av i framtiden tror han att han kommer att ha av rättskunskap och företagsekonomi. Det är bra att lära sig om försäkringar osv. Betygen är viktiga. Han tycker det vore bättre om sifferbetygen kom tillbaka. Han tycker däremot inte att bytygsättningen är rättvis. Det borde vara större spännvidd på betygsskalan.

Hans förväntningar på utbildningen infriades. Det har dock inneburit lite mindre studier än han väntade sig. Ibland har det blivit väldigt mycket, för att sedan bli alldeles lugnt.

Framtid

Han längtar först och främst efter sommarlovet. Han planerar sedan att söka vidare inom fotoområdet. Det finns en fotohögskola i södra Sverige. Han kan också tänka sig ett yrke inom ekonomiområdet, kanske också jobb på någon tidning vore kul.

Person 7, pojke

Bakgrund

Hans mamma och pappa tyckte att han skulle välja samhällsprogrammet. Hans mamma arbetar som VD på Ljusdals energi och pappa är jobbfixare. Hans första val var media, andrahandsvalet var samhällsprogrammet och det tredje kommer han inte ihåg. Han tyckte egentligen inte att ekonomi lockade särskilt mycket, han är inte så bra på det. Han hade velat gå media för då hade han fått läsa mer foto, som han tycker är roligt. Han bedömde det dock som att samhällsprogrammet var nyttigaste valet inför framtiden. Hans klasskamrater från högstadiet har inte påverkat honom alls. Han flyttade till Ljusdal när han började gymnasiet.

På fritiden åker han snowboard, cross, skidor och awakeboard. Han tycker också om att fotografera.

Nuläge

Lärarna är bra och undervisningen är också bra. Han tycker inte om matematik. Han är mer praktiskt lagd. Han tror att han kommer att ha mest nytta av idrott, datakunskap, fotokunskap och engelska i framtiden. Foto och idrott har varit de roligaste ämnena. Betygen är viktiga. Han anser också att de är rättvisa. Det är olika på lärarna, hur lätt eller svårt det är att få bra betyg. Ibland är det lätt att bli godkänd på en kurs och ibland är det svårt.

Hans förväntningar infriades. Skulle han göra ett omval idag och börja om gymnasiet skulle han ha valt media. Han tycker ändå att detta var ett bra val.

Framtid

Han har sökt en fotoskola på Åland, som naturfotograf. Det är en folkhögskola och utbildningen är ettårig.

Han hoppas på ett jobb som naturfotograf. Han tycker om friluftsliv och att åka skidor och skulle gärna vilja kombinera det med ett framtida yrke.

Kort sammanfattning av intervjuerna

Tre av de sju intervjuade eleverna vill arbeta inom det ekonomiska området. De har också sökt denna utbildning med tanke på framtida yrkesval. En av de övriga vill bli sjökapten, som hans pappa var när han var ung. Två vill utbilda sig till fotografer. En av dessa kom in på samhällsprogrammet på grund av avhopp från NV-programmet.

Fyra av eleverna är säkra på att de inte gjort sina val till gymnasiet utifrån kamraternas val. En vet att valet gjordes utifrån kamraternas val, för det kändes tryggt att ha någon bekant i den nya klassen. Två kan ha gjort omedvetna val utifrån kamraternas val, då de gjorde lika val till gymnasiet.

Sex av elevernas fäder är tämligen högt utbildade. Fem av mammorna är högt utbildade.

En elev styrdes helt av föräldrarna i sitt val till gymnasiet. Eleven var själv skoltrött och ville göra något praktiskt, han vill idag bli sjökapten. Tre av eleverna påverkades av sina mödrar att välja ekonomigrenen på samhällsprogrammet, deras mammor arbetar som ekonomichef, enhetschef respektive VD. Tre av eleverna har föräldrar som stöttade valet och tyckte att valet var bra inför framtiden.

10 ANALYS OCH SLUTSATS

Vi har nedan sammanställt intervju svaren utifrån problemformuleringen.

Elevens önskemål om yrke kopplat till föräldrarnas yrken

Estetprogrammet

<u>Yrkesval</u>	<u>Pappa</u>	<u>Mamma</u>
Skådespelare	Billackerare	Sjuksköterska
Bildlärare	Elektriker	Undersköterska
Skådespelare	Hälsovårdsinspektör	Bartender
Industridesigner	Mekaniker	Keramiker
Socialpedagog	Hamnarbetare	Omsorgsarbetare
Industridesigner	Målare	Sjuksköterska
Truckförare	Högskolelärare	Fritidspedagog

Samhällsprogrammet

<u>Yrkesval</u>	<u>Pappa</u>	<u>Mamma</u>
Marknadsföring	Datachef	Lågstadielärare
Lärare, so-ämnen	Idrottslärare	Affärsbiträde
Sjökapten	Konferensbokare	Butiksägare
Civilekonom	Teletekniker	Ekonomichef
Jurist	Politiker	Enhetschef
Fotograf	Vaktmästare	Kokerska
Naturfotograf	Jobbkonsult	VD

Estetprogrammet

Strategier för val till gymnasiet

1. Vill uttrycka sig konstnärligt
2. Valde som kompisar, gick sen från IV-programmet till estetprogrammet.
3. Började på NV-programmet, bytte till estetprogrammet, tycker ej om teoretiska ämnen. Valde NV som kompisarna.
4. Vill arbeta med bild och form.
5. Ville gå bildbillackering, estetprogrammet blev ett alternativ.
6. Valde av intresse, inte för att det var lätt.
7. Valde av intresse, ev kompisval

Medvetet val inför framtida yrke

1. Ja, vill gå teaterlinjen
2. Nej, kom på i åk 2 att han vill bli bildlärare.
3. Vill arbeta med teater och musik men kom ev på det under utbildningen.
4. Ja, vill bli industridesigner
5. Nej, vill bli socialpedagog.
6. Ja, vill arbeta med konst men vet inte hur.
7. Nej, vill ha fysiskt arbete.

Påverkad av föräldrarnas yrke och utbildning

1. Nej
2. Konstnärer i släkten
3. Nej
4. Mamma keramiker, ev omedveten påverkan.
5. Konstnärsintresse på moderns sida, ev omedveten påverkan.
6. Konstnärsintresse på faderns sida, ev omedveten påverkan.
7. Farfar och farmor är konstnärer, ev omedveten påverkan

Samhällsprogrammet, ekonomisk linje

1. Bra grund för vidare studier, medvetet kompisval.
2. För att kunna studera vidare, valde först estetisk linje i Hudiksvall men fick ej svar, valde då ekonomi.
3. Ville välja enklare utbildning men föräldrarna bestämde.
4. Alla vägar är öppna. Kan tjäna pengar, utbildningen är bra, inget flum.
5. Tror det är bra för framtiden
6. Bytte från NV som var för hårt, ekonomi är bra framtidsval.
7. Ekonomi var ej lockande, är inte bra på det, men det är nyttigt inför framtiden. Skulle välja media idag.

1. Ja, vill studera vidare inom marknadsföring.
2. Nej, vill bli so-lärare
3. Nej, vill bli sjökapten.
4. Ja, vill läsa ledarskap på handelshögskolan.
5. Ja, vill studera till jurist.
6. Nej, vill studera foto.
7. Nej, vill bli naturfotograf

1. Nej, men de är positiva till valet.
2. Ekonomer i släkten, ev omedveten påverkan.
3. Ja, medveten om att föräldrarna styrde valet.
4. Mamma är ekonomichef, hon har styrt valet.
5. Ja, föräldrarna tyckte det var ett bra val inför framtiden.
6. Nej
7. Ja, medveten om att föräldrarna påverkade valet.

De strategier som påverkade valet till gymnasieskolan som vi kan urskilja är följande. Fyra av estetprogrammets elever valde främst utifrån sitt konstnärliga intresse. Ekonomerna gjorde valet med tanke på framtida studier och yrkesval. Detta tyder på att ekonomeleverna ofta gör sina val utifrån praktiska aspekter och nyttotänkande jämfört med esteterna som gör sina val "utifrån hjärtat", som en elev uttryckte det.

Tre av esteteleverna gjorde sina val med tanke på framtida yrke. Två av de övriga har under utbildningens gång kommit på att de vill arbeta inom det konstnärliga yrkesområdet. Av ekonomerna är det tre elever som vill arbeta inom det ekonomiska området, övriga har valt helt andra yrkesområden än det ekonomiska.

Det är svårt att veta om deras yrkesplaner när de går ut gymnasiet har vuxit fram under gymnasieåren eller om de utgjorde grund för valet till gymnasiet. Estetelevernas val till gymnasiet är ofta slumpmässigt. Vår undersökning visar vidare att efter avslutad utbildning vill de flesta arbeta inom det estetiska området. Kan detta bero på att fältet påverkar eleverna och förändrar deras habitus? Enligt våra observationer är det väldigt tydligt att elever som börjar på estetprogrammet efter ett tag liknar varandra i både beteende och utseende. Vad det gäller ekonomeleverna anser vi att detta mönster är mindre tydligt.

Fyra av de sju eleverna vi intervjuade från estetprogrammet var inte nöjda från början. De uttryckte det som att det till och med var "ett helvete" det första året, en tänkte sluta i tvåan för han tyckte det var så meningslöst, en kom in av en slump via IV-programmet och en kom in för att NV-programmet inte passade honom och det fanns en plats över på estetprogrammet. När de nu går ut trean är alla enormt positiva och nöjda. Har deras habitus förändrats under dessa år, har de formats av varandra, av skolan, av lärarna etc? De verkade alla tänka ganska lika efter denna tid tillsammans.

De sju elever vi intervjuade från samhällsprogrammet var samtliga nöjda med sina val redan från början. Endast en pojke sade att han skulle välja ett annat program idag om han skulle börja om gymnasiet. Han har ändå trivts på samhällsprogrammet. Detta måste betyda att deras habitus stämde bra in på skolan och att fältet accepterade det kapital och habitus de hade med sig.

Ingen av esteteleverna säger sig vara påverkade av föräldrarnas yrke och utbildning. Fem av dessa har konstantintresse i släkten, varför vi antar att det kan finnas en viss omedveten påverkan. Av ekonomerna är fyra medvetna om att de påverkats av föräldrarnas yrken och utbildning. Även en av de övriga kan ha påverkats omedvetet då det finns ekonomer i släkten.

Vi tycker oss se ett tydligt mönster att esteteleverna anser att de gjort självständiga, opåverkade val, medan ekonomerna säger att de påverkats. Kan detta bero på att ekonomerna ofta kommer från hem med högt utbildningskapital och därmed i skolvalet engagerade föräldrar. Esteterna kommer ofta från hem med lägre utbildningskapital och har kanske därmed inte samma inblick i utbildningssystemet.

När det gäller påverkan från kamraternas val anser samtliga estetelever att de inte påverkats av sina tidigare klasskamrater. Bland ekonomerna säger flera att de är medvetna om påverkan av kamraternas val. Det framgår dock att fyra av esteterna gjort samma val som sina kamrater, det kan vara omedveten påverkan. Tendensen är densamma som när det gäller föräldrapåverkan. Ekonomerna är medvetna om att de påverkats medan esteterna vill se det som sina egna opåverkade val. När det gäller elevernas sociala kapital visar undersökningen att esteterna har arbetarbakgrund. Vi har i vår undersökning observerat att fyra av esteteleverna har sjukvårdsutbildade mödrar. Högskoleverket har gjort en undersökning om elevers bakgrund. Där framkom bland annat att en hög andel studenter med arbetarbakgrund har sjuksköterskeutbildning.

Kapital är symboliska och materiella tillgångar. Det sociala kapitalet kan vi se utifrån vår undersökning, vad elevernas föräldrar och övrig släkt arbetar med. Det kulturella kapitalet kan vi gissa oss till utifrån deras sätt att tala, deras fritidsintressen och deras bakgrund. Ekonomiskt kapital kan vi inte med säkerhet bedöma utifrån denna undersökning, möjligtvis går det att ana sig till viss information, som om eleven har en mamma som är VD och ekonomichef så har familjen ganska högt ekonomisk kapital, de känner i alla fall till det ekonomiska spelet i samhället. Innehav av utbildningskapital kan anas genom uppgifter om föräldrarnas utbildning och yrken. Vi har även frågat eleverna om deras betyg, som de ju känner till eftersom terminen snart är slut och betygen klara. Bourdieu urskiljde även vetenskapligt kapital, det vill säga anseende i den lärda världen. Det är inte möjligt för oss att få fram i denna undersökning. Det är även så att de olika kapitalen fungerar bara och har värde om det finns en marknad för dem.

Finns det några gemensamma faktorer som är avgörande för valet av gymnasieprogram? Donald Broady citerar Pierre Bourdieu, i sin rapport "Kapitalbegreppet som utbildningssociologiskt verktyg". Han skriver "För det andra har Bourdieu i sina studier av samhällsliga maktförhållanden naturligt nog ägnat stor uppmärksamhet åt hur utbildningssystemet bidrar till att utvälja och forma eliterna – och till att eliminera den som saknar de rätta dispositionerna." Är utbildningssystemet format så att det drar till sig elever med en viss bakgrund, ett visst kapital? Fångar vissa gymnasieprogram upp elever med ekonomiskt kapital och andra med kulturellt kapital? Donald Broady och Mikael Börjesson har skrivit en rapport om gymnasieskolorna i Stockholm under slutet av 1990-talet. Av den rapporten framgår att samhällsprogrammet ekonomiska gren främst väljs av barn till föräldrar med mer ekonomiskt kapital än kulturellt kapital, och att barn till de kulturella eliterna till och med skyr denna utbildning.

Sammanfattningsvis visar även vår undersökning att de elever som valt estetprogrammet besitter ett visst kulturellt kapital genom släktens konstnärliga bakgrund och ekonomeleverna besitter främst ekonomiskt kapital. Av detta kan utläsas att eleverna har sökt sig till de fält där deras kapital värderas högt.

11 KÄLLFÖRTECKNING

TRYCKTA KÄLLOR

Broady Donald, Kapitalbegreppet som utbildningssociologiskt verktyg, ILU 1998

Broady Donald/Börjesson Mikael, Studies in Educational Policy and Educational Philosophy, E-tidskrift 2002:1

Durkheim Emile, Education and Sociology, eng övers, New York The free Press 1956

OTRYCKTA KÄLLOR

Intervjuer med elever på Gymnasieskolan i Ljusdal, samhällsprogrammets ekonomiska gren, årskurs tre, sju stycken

Intervjuer med elever på Bromangymnasiet i Hudiksvall, estetiska programmets dramalinje, årskurs tre, sju stycken

INTERVJUGUIDE**BILAGA 1****1. BAKGRUND****Socialt-, kulturellt-, utbildnings- och ekonomiskt kapital**

Föräldrars yrken och utbildning
Yrken och utbildning i släkten
Fritidssysselsättning och intressen
Vilken linje går de närmaste vännerna
Varför valde Du ekonomisk/estetisk utbildning
Var det Ditt förstahandsval, vilka var alternativen

2. NULÄGE

Hur uppfattas undervisningen
Hur uppfattas lärarna
Viktigaste ämnet
Roligaste ämnet
Nyttigaste ämnet inför framtiden
Är betygen viktiga
Är betygen rättvisa
Infriades förväntningarna på gymnasieutbildningen

3. FRAMTID

Framtidsförväntningar på utbildning och yrke
Vilket yrke vill du helst ha, alternativ
Varför vill du ha detta yrke